

සත් තිස් බෝධි පාඨයේ ධර්ම

කළණ දිසානායක

බුද්ධ ධර්මය බුද්ධිමත්ව විමර්ශනය කර තමා විසින්ම අවබෝධ කර ගත යුත්තකි. නිවන් මග අවබෝධ කර ගැනීම සඳහා පැහැදිලි මාර්ගයක් බුද්ධ ධර්මයේ සඳහන්ව ඇත. එනම් චතුරාර්ය සත්‍යය අවබෝධය තුළින් ලබාගන්නා දැකීම් මේදීමේ ක්‍රියාවලියයි.

දූක, දූක ඇති වීමට හේතුව, දූක නැති කිරීම හා දූක නැති කිරීමේ මාර්ගය චතුර් ආර්ය සත්‍යය වේ. දූක නැති කිරීමේ මාර්ගය ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය වන අතර ඒ තුළින් සීල, සමාධි, ප්‍රඥා යන ගුණයන් ප්‍රගුණ කළ හැක. මූලික වශයෙන් බුද්ධ ධර්මය ධර්ම කරුණු තිස් හතක් ඇසුරෙන් විග්‍රහ කර ඇත. එය සත් තිස් බෝධි පාඨයේ ධර්ම ලෙස හැඳින්වේ. එයින් කරුණු අටක් ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයට අයත් වන අතර ඉතිරි කරුණු 29 මගින් ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය වැඩිමට උපකාරී වන අත්‍යවශයෙන්ම අප දියුණු කළ යුතු ගුණාංග විස්තර කර දී ඇත. සත් තිස් බෝධි පාඨයේ ධර්ම විස්තර පහත සඳහන් වේ.

සතර ඉරිඬි පාද - ධර්මතා 4 කි

- 1. ජන්ද - කැමැත්ත
- 2. චිරිය - චිරියය
- 3. චිත්ත - අධිෂ්ඨානය
- 4. චිමංසා - නුවණින් විමසීම

සතර සමයක් ප්‍රධාන චීරිය - ධර්මතා 4 කි

- 1. අකුසල ධර්මයන් හට නොගැනීම සඳහා කැමැත්ත උපදවා ගනීම හා චීරිය කරයි.
- 2. තමා තුළ හට ගෙන තීබෙන්නා වූ අකුසල ධර්මයන් ප්‍රභාණය කරයි
- 3. තමා තුළ හට ගන්නා වූ සීල, සමාධි, ප්‍රඥා ආදී කුසල ධර්මයන් හට ගැනීම සඳහා කැමැත්ත ඇති කර ගනී, චීරිය කරයි.
- 4. තමා තුළ හට ගෙන තීබෙන්නා වූ කුසල ධර්මයන් නොපිරිහී පවත්වා ගැනීම සඳහා කැමැත්ත ඇතිකරගනී. චීරියය කරයි.

පංච බල ධර්මතා 5 කි

- 1. සද්ධා - බලයක් ලෙස වැඩිය යුතුය
- 2. චිරිය - බලයක් ලෙස වැඩිය යුතුය
- 3. සති - බලයක් ලෙස වැඩිය යුතුය
- 4. සමාධි - බලයක් ලෙස වැඩිය යුතුය
- 5. ප්‍රඥා - බලයක් ලෙස වැඩිය යුතුය

පංච ඉංද්‍රිය ධර්මතා 5 කි

1. සද්ධා - ඉංද්‍රියක් ලෙස වැඩිය යුතුය	4. සමාධි - ඉංද්‍රියක් ලෙස වැඩිය යුතුය
2. චිරිය - ඉංද්‍රියක් ලෙස වැඩිය යුතුය	5. ප්‍රඥා - ඉංද්‍රියක් ලෙස වැඩිය යුතුය
3. සති - ඉංද්‍රියක් ලෙස වැඩිය යුතුය	

සජ්ඣ ඛොජ්ඣාන ධර්ම - ධර්මතා 7 කි

1. සති ඛොජ්ඣාන	5. පස්සදි ඛොජ්ඣාන
2. ධම්ම විචය ඛොජ්ඣාන	6. සමාධි ඛොජ්ඣාන
3. චිරිය ඛොජ්ඣාන	7. උපෙක්ඛා ඛොජ්ඣාන
4. ජීවි ඛොජ්ඣාන	

ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය - ධර්මතා 8 කි

1. සම්මා දිට්ඨි	5. සම්මා ආජීව
2. සම්මා සංකප්ප	6. සම්මා වායාම
3. සම්මා වාචා	7. සම්මා සති
4. සම්මා කම්මන්ත	8. සම්මා සමාධි

සතර සතිපට්ඨනය - ධර්මතා 4 කි

1. කායානුපස්සනා	3. ධම්මානුපස්සනා
2. වේදනානුපස්සනා	4. චිත්තානුපස්සනා

ඉහත සඳහන් සත්තිස් ඛොධි පාක්ෂිය ධර්ම කරැණු ඔස්සේ කටයුතු කිරීමෙන් කාමච්ඡන්ද, ව්‍යාපාද, ජීනම්ද්ධ, උද්දව්ච්ඡ කුක්කුච්ච්ඡ හා විචිකිච්ච්ඡා යන පංච නීවරණ ධර්මයන්ත් ජය ගත හැකි වන අතර, ඒ මගින් සසර දුකින් මිදිය හැකි බව බුදු වදනේ සඳහන් වේ. මේ නිසා අප්‍රමාදව මනා චීර්යයෙන් යුතුව ඉහත සඳහන් කරැණු ඔස්සේ ජීවිත හැඩ ගස්වා ගැනීම අපගේ ඵකායන අරමුණ විය යුතුය.